

Zbigniew DŁUGOSZ

Uniwersytet Pedagogiczny w Krakowie

RUCH LUDNOŚCI I POZIOM ZALUDNIENIA ŚWIATA W OKRESIE 1950-2030

Już od dłuższego czasu ludność świata wykazuje wzrost zróżnicowania regionalnego oraz dynamiki parametrów demograficznych. O ile pierwsze podwojenia liczby ludności świata następowały w odstępach setek lat, to w 2 połowie XX w. okres ten zmniejszył się do kilkudziesięciu, a następnie do kilkunastu lat. Jak wynika z raportów ekspertów ONZ, niesie to pozytywne jak i negatywne skutki. Stwierdzenie to odnosi się nie tylko do zmian i dynamiki zaludnienia, ale także do czynników (mierników) demograficznych kształtujących ten proces, a więc w szczególności do ruchu naturalnego i migracji.

Celem niniejszego opracowania było przybliżenie sytuacji ludnościowej świata głównie za okres 7 dekad przełomu XX i XXI w. według części świata oraz państw i terytoriów zależnych (tab. 1).

Tab. 1. Zakres terytorialny badań

Obszar	Państwa samodzielne i autonomiczne		Terytoria zależne	
	ilość	nie w pełni uwzględnione w badaniu		
Afryka	54	Sahara Zach	3	Majotte, Reunion, Św.Helena.,
Ameryka	35	Dominika, St.Kitts i Nevis	20	Anguilla, Aruba, Bermudy, Bonaire, Bryt. W. Dziewicze, Dziewicze Wyspy USA, Falklandy, Gujana Franc., Grenlandia, St. Pierre i Miquelon, Kajmany, Curaçao, Gwadelupa, Martynika, Montserrat, St. Barthelemy, St. Martin, St. Marten, St. Eustatius, Turks i Caicos,
Azja	47		4	Strefa Palestyny, Hong Kong, Makau, Tajwan
Europa	47	Andora, Liechtenstein, Monako, San Marino, Watykan	4	Gibraltar, Man, W. Normandzkie, W. Owcze
Oceania	14	Mariany Pn., Niue, Palau, Tuvalu, W. Cooka,	7	Guam, Nowa Kaledonia, Polinezja Fr., Samoa USA, Tokelau,
Razem	197	13	38	Ogółem - 235

Źródło: oprac. własne na podstawie danych ONZ

Chodziło też o podjęcie próby nakreślenia prognozy do 2030 roku w tym zakresie, w oparciu o podstawowe mierniki zbudowane na bazie danych United Nations, Department of Economic and Social Affairs, Population

Division (World Population Prospects 2019), a także o dokonanie typologii 201 jednostek terytorialnych (pozostałe 34 jednostki pominięto ze względu na niski potencjał demograficzny).

To, że początkowo **zaludnienie** świata postępowało wolno było wynikiem m.in. wysokiej śmiertelności w tym niemowląt, licznych epidemii, niskiego poziomu medycyny, klęsk żywiołowych, częstych wojen jak też ograniczonych możliwości poszerzania ekumeny. W erze nowożytnej proces rozwoju zaludnienia zaczął się dynamizować, a od lat 50. XX w. nastąpiła tzw. eksplozja demograficzna, głównie w Azji, Afryce i Ameryce Łacińskiej.

O ile po osiągnięciu pierwszego miliarda ludności w skali globu około 1820 r. na podwojenie tego stanu trzeba było czekać 100 lat, to przyrosty o kolejny miliard następowały po 30 latach, a kolejne już co kilkanaście lat. Ale jak wykazują statystyki, już od lat 70. XX w. dynamika wzrostu zaludnienia zaczęła spadać, co zaznaczyło się zarówno w skali globalnej, jak też na wszystkich kontynentach poza Afryką, gdzie spadek ten zaznaczył się dopiero na początku XXI wieku (tab. 2-3).

Tab. 2. Poziom zaludnienia świata (w mln)

Obszar / lata	1920	1930	1940	1950	1975	2000	2018
Afryka	133	142	177	221	406	784	1321
Ameryka Łac. i Karaiby	98	119	134	173	331	415	652
Ameryka Pn. (bez Meksyku)	113	133	143	166	234	307	365
Azja	897	1103	1255 ^{s/}	1399	2397	3684	4587
Europa	450	506	529 ^{s/}	548	676	729	743
Australia i Oceania	8	10	11	13	21	30	42
Świat	1789	2013	2244	2519	4066	6055	7710

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ONZ; s/ szacunek

Tab.3. Dynamika zmian zaludnienia kontynentów (rok początkowy=100)

Obszar /lata	1920-1930	1930-1940	1940-1950	1950-1975	1975-2000	2000-2018
Afryka	107	125	155	184	193	168
Ameryka Łac. i Karaiby	121	113	129	191	125	157
Ameryka Pn. (bez Meksyku)	118	108	116	140	131	119
Azja	112	114 ^{s/}	111 ^{s/}	171	154	125
Europa	112	105 ^{s/}	104 ^{s/}	123	108	101
Australia i Oceania	125	111	118	161	143	140
Świat	113	111	112	161	149	127

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ONZ; s/ szacunek

W skali państw i terytoriów, biorąc pod uwagę 235 jednostek administracyjno -politycznych, w latach 1950-2018 zmiany w liczbie ludności jak i dynamice zaludnienia były bardzo zróżnicowane. O ile na początku tego okresu największą ponad 100 milionową liczbą ludności charakteryzowały się Chiny, Indie, USA, Rosja i Japonia o tyle pod koniec drugiej dekady XXI w. w grupie państw najwyższe ponad miliardowe zaludnienie osiągnęły Chiny i Indie, a do grupy stumilionowej z Rosją i Japonią dołączyły Indonezja, Pakistan,

Brazylia, Nigeria, Bangladesz, które je wyprzedziły, a nadto Meksyk, Etiopia i Filipiny (tab. 4 i 5).

Tab. 4. Ekstremalne wartości poziomu zaludnienia w 1950 r. wg państw i terytoriów (w tys. osób)

Max				Min			
Chiny	554419	Francja	41834	Bonaire	7	Niue	5
Indie	376325	Bangladesz	37895	W. Dziewicze (GB)	7	Tuwalu	5
USA	158804	Nigeria	37860	Mariany Pn.	7	St. Pierre i Miquelon	5
Rosja	102799	Pakistan	37542	Palau	7	St. Martin (Franc.)	3
Japonia	82802	Ukraina	37298	Wallis i Futuna	7	Nauru	3
Niemcy	69966	Hiszpania	28070	Kajmany	6	St. Barthélemy	2
Indonezja	69543	Meksyk	27945	Andora	6	Falklandy	2
Brazylia	53975	Polska	24824	W. Św. Heleny	5	Tokelau	2
Wlk. Brytania	50616	Wietnam	24810	Anguilla	5	St. Maarten (Hol.)	1
Włochy	46599	Turcja	21408	Turks i Caicos	5	Watykan	1

Zródło: opracowanie własne na podstawie danych ONZ

Tab. 5. Ekstremalne wartości poziomu zaludnienia w 2018 r. wg państw i terytoriów (w tys. osób)

Max				Min			
Chiny	1427648	Meksyk	126191	Liechtenstein	38	Wallis i Futuna	12
Indie	1352642	Etiopia	109224	St. Martin (Franc.)	37	Nauru	11
USA	327096	Filipiny	106651	Gibraltar	34	St. Barthélemy	10
Indonezja	267671	Egipt	98424	San Marino	34	W. Św. Heleny	6
Pakistan	212228	Wietnam	95546	W. Dziewicze (GB)	30	St. Pierre i Miquelon	6
Brazylia	209469	D. R. Kongo	84068	Bonaire	26	Montserrat	5
Nigeria	195875	Niemcy	83124	Palau	18	Falklandy	3
Bangladesz	161377	Turcja	82340	W. Cooka	18	Niue	2
Rosja	145734	Iran	81800	Anguilla	15	Tokelau	1
Japonia	127202	Tajlandia	69428	Tuwalu	12	Watykan	1

Zródło: opracowanie własne na podstawie danych ONZ

Tab. 6. Ekstremalne wartości poziomu dynamiki zaludnienia w latach 1950-2018 wg państw i terytoriów (1950=100)

Max				Min			
ZEA	13759	St. Martin (Fr.)	1233	Słowenia	141	Austria	128
Katar	11128	Gujana Franc.	1132	Finlandia	138	Bośnia i Hercegow.	125
St. Maarten (Hol.)	4200	Arabia Saudyjska	1080	Portoryko	137	Białoruś	122
Sahara Zach.	4050	Kajmany	1067	Grecja	137	Portugalia	122
Kuwejt	2704	Oman	1059	Barbados	136	W. Św. Heleny	120
Jordania	2072	Wyb. K. Sloniowej	953	Dania	135	W. Cooka	120
Majotte	1733	Brunei	894	Wlk. Brytania	133	Czechy	120
Dżibuti	1547	Niger	877	Belgia	133	Rumunia	120
Bahrajn	1353	Kenia	846	Serbia	131	Estonia	120
Andora	1283	Uganda	828	Włochy	130	St. Pierre i Miquelon	120

Zródło: opracowanie własne na podstawie danych ONZ

Najwyższym tempem wzrostu zaludnienia charakteryzowały się głównie kraje Bliskiego Wschodu; Afryki oraz Karaibów, natomiast najniższym głównie kraje Europy i małe terytoria wyspiarskie w różnych regionach świata (tab. 6).

Zaludnienie i dynamika tego procesu wpływa bezpośrednio na koncentrację ludności czego miernikiem jest m.in. **gęstość zaludnienia** (tab. 7).

Tab. 7. Gęstość zaludnienia na świecie (osób/km²)

Region / lata	1950	1970	1990	2010	2018
Afryka	7,7	12,3	21,3	35,1	43,0
Ameryka Pn.	24,8	29,7	32,6	33,3	31,9
Ameryka Łacin. i Karaiby	9,3	12,4	15,0	18,4	19,5
Azja	45,3	69,0	104,0	135,6	147,0
Europa	24,8	29,7	32,6	33,3	33,7
Oceania	1,5	2,3	3,2	4,3	4,9
Świat	19,5	28,4	40,9	53,5	58,7

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ONZ

Najwyższym współczynnikiem gęstości zaludnienia charakteryzowały się zarówno w 1950 jak i 2018 roku mini państwa: Monako, Singapur, lub małe dobrze rozwinięte ekonomicznie terytoria zależne m.in. Makau, Gibraltar, Bermudy, jak i małe państwa wyspiarskie (m.in. Malediwy i Malta). Grupę o najniższej gęstości zaludnienia tworzyły jednostki relatywnie duże, o niesprzyjających warunkach naturalnych ograniczających możliwości osadnictwa m.in. Mongolia, Sahara Zach., Islandia, Australia, Namibia, nie mówiąc o Grenlandii czy Falklandach (tab. 8). Czynniki te znajdują potwierdzenie w dynamice gęstości zaludnienia.

Tab. 8. Ekstremalne wartości poziomu gęstości zaludnienia w 2018 r. wg państw i terytoriów (osób/km²)

Max				Min			
Monako	259611	Bangladesz	12397	Boliwia	11	Surinam	4
Makau	211248	St. Maarten (Hol.)	12334	Rosja	9	Kanada	4
Singapur	82250	W. Normandzkie	897	Rep. Środ. Afryki	8	Namibia	3
Hong Kong	70207	Palestyna	808	Gabon	8	Gujana Franc.	3
Gibraltar	33715	St. Martin (Fr.)	703	Kazachstan	7	Australia	3
Bahrajn	20651	Mayotte	692	Niue	6	Islandia	3
Watykan	18409	Liban	671	Botswana	4	Sahara Zach.	2
Malediwy	17190	Tajwan	670	Mauretania	4	Mongolia	2
Malta	13727	Barbados	667	Libia	4	Falklandy	0
Bermudy	12553	Mauritius	624	Gujana	4	Grenlandia	0

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ONZ

Taki stan rzeczy w sposób wymierny kształtuje z jednej strony poziom przyrostu naturalnego poprzez poziom urodzeń i zgonów, a z drugiej bilans migracji ludności (tab. 9-13).

Tab. 9. Średni współczynnik przyrostu naturalnego w latach (w ‰)

Obszar / lata	1950-55	1970-75	1990-95	2010-15
Afryka	22,4	27,3	25,5	25,1
Ameryka Pn. (bez Meksyku)	15,2	6,7	6,7	4,0
Ameryka Łac. i Karaiby	26,6	25,4	18,4	12,1
Azja	22,5	22,5	15,8	10,6
Europa	10,3	5,5	0,2	-0,8
Oceania	15,4	14,3	11,6	10,3
Świat	17,6	19,2	14,6	11,4

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ONZ

Tab. 10. Średni współczynnik urodzeń (w ‰)

Obszar / lata	1950-55	1970-75	1990-95	2010-15
Afryka	49,2	46,5	39,9	35,5
Ameryka Pn. (bez Meksyku)	24,6	15,7	15,3	11,6
Ameryka Łac. i Karaiby	42,1	35,1	25,1	18,0
Azja	42,8	33,9	24,1	17,7
Europa	20,9	15,6	11,5	10,8
Oceania	27,7	23,9	19,1	17,1
Świat	37,4	30,9	23,9	19,5

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ONZ

Tab. 11. Średni współczynnik zgonów ogółem w latach (w ‰)

Obszar / lata	1950-55	1970-75	1990-95	2010-15
Afryka	26,8	19,2	14,4	10,4
Ameryka Pn. (bez Meksyku)	9,4	9,0	8,6	7,6
Ameryka Łac. i Karaiby	15,5	9,7	6,7	5,9
Azja	20,3	11,4	8,3	7,1
Europa	10,6	10,1	11,3	11,6
Oceania	12,3	9,6	7,5	6,8
Świat	19,8	11,7	9,3	8,1

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ONZ

Tab. 12. Średni współczynnik zgonów niemowląt w latach (w ‰)

Obszar / lata	1950-55	1970-75	1990-95	2010-15
Afryka	188	134	102	57
Ameryka Pn. (bez Meksyku)	31	18	8	6
Ameryka Łac. i Karaiby	128	81	39	19
Azja	157	101	62	31
Europa	72	25	13	5
Oceania	58	40	27	21
Świat	142	95	63	35

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ONZ

Tab. 13. Średni współczynnik salda migracji w latach (w ‰)

Obszar / lata	1950-55	1970-75	1990-95	2010-15
Afryka	-0,5	-1,0	-0,4	-0,8
Ameryka Pn. (bez Meksyku)	1,6	3,1	3,6	3,5
Ameryka Łac. i Karaiby	-0,5	-1,8	-1,9	-0,9
Azja	0,1	-0,1	-0,3	-0,3
Europa	-0,6	0,5	1,4	1,9
Oceania	6,1	2,8	2,6	5,0

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ONZ

Jeżeli chodzi o **przyrost naturalny**, to najwyższym, powyżej 20‰, w pierwszej połowie lat 50. XX w. charakteryzowały się przede wszystkim obszary Ameryki Łacińskiej oraz Afryki i Azji, gdzie w niektórych państwach tych regionów świata wartości tego współczynnika sięgały nawet powyżej 35‰, natomiast najniższym poziomem charakteryzowały się kraje Europy, gdzie przyrost naturalny nie przekraczał 10‰ (tab. 14).

W 2 dekadzie XXI w., mimo globalnego spadku przyrostu naturalnego, w wielu krajach Afryki utrzymywał się on na poziomie powyżej 30‰, natomiast

na drugim biegunie obok Japonii w grupie państw o ubytku naturalnym znalazły się wyłącznie państwa Europy (tab. 15).

Tab. 14. Ekstremalne wartości średniego współczynnika przyrostu naturalnego ludności w latach 1950-55 wg państw i terytoriów (w ‰)

Max				Min			
Samoa	38,7	Katar	34,0	Irlandia	9,1	Łotwa	4,7
Singapur	37,4	Dominikana	33,9	Chorwacja	9,1	Niemcy	4,6
Belize	37,4	St Vincent i Gr.	33,6	Dania	8,8	Belgia	4,5
Tonga	36,8	Gujana	33,5	Czechy	8,7	Estonia	3,8
Filipiny	35,8	Surinam	32,3	Włochy	8,3	Wlk. Brytania	3,4
Paragwaj	35,6	Nikaragua	31,9	Gruzja	7,8	Gabon	3,3
Tajwan	35,5	Zimbabwe	31,6	Szwajcaria	7,1	Austria	2,7
Aruba	35,4	Vanuatu	31,6	Francja	6,4	Luksemburg	2,4
Fidzi	34,2	Hong Kong	31,5	Benin	6,3	W. Normandzkie	2,2
Wenezuela	34,1	Maroko	31,1	Szwecja	5,7	KRL-D	2,1

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ONZ

Tab. 15. Ekstremalne wartości średniego współczynnika przyrostu naturalnego ludności w latach 2010-15 wg państw i terytoriów (w ‰)

Max				Min			
Niger	38,6	Senegal	31,1	Czechy	0,1	Portugalia	-1,7
Uganda	34,5	Somalia	30,8	Austria	0,0	Niemcy	-2,4
Angola	34,1	Tanzania	30,8	Rosja	-0,4	Rumunia	-2,5
Mali	33,2	Afganistan	29,6	Moldawia	-0,5	Chorwacja	-2,6
D. R. Kongo	33,1	Palestyna	29,4	Estonia	-0,9	Litwa	-3,1
Burundi	33,0	W. Salomona	29,4	Bośnia i Herc.	-0,9	Serbia	-3,2
Gambia	31,7	Malawi	29,3	Białoruś	-1,1	Węgry	-3,6
Czad	31,6	Majotte	29,2	Grecja	-1,3	Łotwa	-3,7
Zambia	31,5	W. Św. Tomasza	28,9	Włochy	-1,3	Ukraina	-4,4
Burkina Faso	31,2	Benin	28,7	Japonia	-1,4	Bulgaria	-5,5

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ONZ

Tab. 16. Ekstremalne wartości zmian średniego współczynnika przyrostu naturalnego ludności między latami 1950/55 – 2010/15 wg państw i terytoriów (w pkt. ‰)

max wzrost				Max spadek			
Benin	22,4	Angola	13,4	Polinezja Franc.	19,8	Martynika	23,8
Gabon	21,7	Gwinea Równik.	13,3	Wenezuela	20,0	Bośnia i Hercegow.	24,1
Mali	20,7	Jemen	12,8	Fidzi	20,1	Mauritius	24,4
Afganistan	16,2	D. R. Kongo	12,3	Kolumbia	20,2	Katar	24,5
Gambia	16,0	Somalia	11,7	Kostaryka	20,5	Portoryko	25,8
Burkina Faso	15,9	Rep. Środ. Afryki	11,6	Gwadelupa	20,9	St Vincent i Gren.	26,6
Sudan Pd.	15,1	Papua N Gwinea	11,4	Curaçao	21,0	Hong Kong	27,4
Majotte	14,9	Timor Wsch.	11,3	Trynidad i Tob.	21,4	Singapur	32,1
Gwinea	14,4	Sierra Leone	11,0	Tajlandia	23,1	Aruba	32,6
Czad	13,9	Nigeria	10,7	St. Lucia	23,6	Tajwan	33,8

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ONZ

Precyzyjnie ten stan rzeczy naświetla różnica zmian współczynnika między średnimi porównywanymi pięcioleci (tab. 16) gdzie w grupie wzrostu tego współczynnika znalazła się poza nielicznymi wyjątkami większość krajów Afryki. Jednak zdecydowanie liczniejszą populację tworzyły kraje o spadku

przyrostu naturalnego z pozostałych kontynentów w tym o najwyższym wśród terytoriów Ameryki Łacińskiej i Karaibów oraz mini państw Azji.

Na taki stan rzeczy jak wiadomo miały bezpośredni wpływ zarówno poziom urodzeń jak i zgonów. Jeżeli chodzi o poziom urodzeń, w pierwszej połowie lat 50 utrzymywał się on na najwyższym poziomie głównie w krajach Afryki, Ameryki Łacińskiej i Karaibów, a na początku drugiej dekady XXI w. przede wszystkim w Afryce. W tych przekrojach czasu najniższym poziomem urodzeń charakteryzowały głównie kraje Europy w których na ogół początkowo najniższe wartości współczynnika nie przekraczały (tab. 17 i 18). Jednak biorąc pod uwagę tendencję zmian poziomu urodzeń w analizowanym okresie, największy spadek w tym względzie odnotowały małe kraje Azji i Karaibów, natomiast wzrost odnotowano tylko w afrykańskim Gabonie (tab. 19)

Tab. 17. Ekstremalne wartości średniego współczynnika urodzeń w latach 1950-55 wg państw i terytoriów (w ‰)

Max				Min			
Niger	57,2	Egipt	51,4	Urugwaj	21,2	Szwajcaria	17,2
Wyb. Kości Słon.	56,4	Jemen	51,4	Węgry	21,0	Estonia	17,0
Nikaragua	54,9	Maroko	51,3	Słowenia	20,9	Łotwa	17,0
Dominikana	54,4	Kenia	51,2	Hiszpania	20,5	Belgia	16,7
Rwanda	53,8	Belize	51,2	Grecja	20,0	Niemcy	15,7
Irak	53,3	Senegal	51,1	Czechy	19,7	Szwecja	15,4
Gwatemala	52,5	Libia	51,0	Francja	19,1	Wlk. Brytania	15,1
Honduras	52,1	Vanuatu	51,0	Norwegia	18,7	Austria	15,0
Mali	51,7	Syria	50,8	Włochy	18,2	Luksemburg	14,8
Samoa	51,7	Uganda	50,7	Dania	17,8	W. Normandzkie	14,5

Zródło: opracowanie własne na podstawie danych ONZ

Tab. 18. Ekstremalne wartości średniego współczynnika urodzeń w latach 2010-15 wg państw i terytoriów (w ‰)

Max				Min			
Niger	48,7	Gambia	40,4	Szwajcaria	10,3	Austria	9,4
Czad	45,1	Zambia	39,8	Łotwa	10,1	Węgry	9,1
Mali	44,8	Mozambik	39,6	Polska	10,0	Bośnia i Herc.	9,1
Angola	44,2	Tanzania	38,9	Rumunia	9,9	Korea Pd.	8,9
D. R. Kongo	44,0	Gwinea	38,6	Serbia	9,8	Grecja	8,9
Somalia	43,0	Benin	38,4	Chorwacja	9,6	Włochy	8,8
Uganda	42,9	Kamerun	38,3	Malta	9,6	Tajwan	8,6
Burundi	42,2	Gwinea - Bissau	38,1	Hiszpania	9,6	Portugalia	8,5
Burkina Faso	40,8	Malawi	37,9	Singapur	9,5	Niemcy	8,5
Nigeria	40,5	Rep. Środ. Afryki	37,7	Bulgaria	9,4	Japonia	8,4

Zródło: opracowanie własne na podstawie danych ONZ

Tab. 19. Ekstremalne wartości spadku średniego współczynnika urodzeń w latach 1950/55 – 2010/15 wg państw i terytoriów (w pkt. ‰)

Max				Min			
ZEA	37,8	Iran	32,2	Burkina Faso	6,4	Angola	4,3
Tajwan	37,1	Nikaragua	32,1	Gwinea Równik.	6,3	Rep. Srod. Afryki	4,0
Katar	36,9	Turcja	32,0	Estonia	6,2	W. Normandzkie	4,0
Singapur	36,9	Brunei	31,6	Kongo	6,1	Kamerun	3,9
St. Lucia	34,3	Tajlandia	31,3	Somalia	5,9	Luksemburg	3,6
St Vincent i Gr.	34,1	Korea Pd.	30,8	Nigeria	5,6	Szwecja	3,4
Dominikana	33,5	Kolumbia	30,2	Austria	5,6	Wlk. Brytania	2,7
Aruba	33,2	Martynika	30,1	W. Salomona	5,4	Benin	2,4
Réunion	33,0	Maroko	30,0	Kyrgistan	5,3	D. R. Kongo	2,1
Mauritius	32,4	Polinezja Franc.	30,0	Belgia	5,3	Czad	1,3

Zródło: opracowanie własne na podstawie danych ONZ

W przypadku **zgonów ogółem** sytuacja kształtowała się nieco odmiennie. Z jednej strony ten stan rzeczy dyktował w przypadku państw słabo rozwiniętych wysoki poziom śmiertelności w grupie najmłodszej populacji, a z drugiej strony było to wynikiem m.in. starzenia się społeczeństw w krajach rozwiniętych gdzie średnia długość życia była znacznie wyższa i należały one do państw o wysokiej dynamice starzenia. Świadczy o tym wskaźnik indeksu starości (liczba ludności w wieku 60+ względem dzieci w wieku 0-14) w analizowanym okresie jak i jego dynamika (tab. 20-21).

Tab. 20. Ekstremalny poziom indeksu starości wg państw i terytoriów w 2015 r.

Max				min			
Japonia	2,52	Austria	1,72	Kamerun	0,10	Gambia	0,09
Niemcy	2,08	Słowenia	1,71	Rep. Srod. Afryki	0,10	Afganistan	0,09
Włochy	2,04	Łotwa	1,70	Kongo	0,10	Burundi	0,08
Hong Kong	1,95	Litwa	1,68	D. T. Kongo	0,10	Angola	0,08
Portugalia	1,92	Czechy	1,65	Gwinea	0,10	Czad	0,08
Bulgaria	1,89	Finlandia	1,65	Nigeria	0,10	Burkina Faso	0,08
Grecja	1,82	Hiszpania	1,61	Kenia	0,09	Mali	0,08
Chorwacja	1,80	Szwajcaria	1,59	Malawi	0,09	Niger	0,08
Malta	1,80	Estonia	1,56	Tanzania	0,09	Zambia	0,07
Węgry	1,73	Rumunia	1,54	Św. Tomasza i Ks.	0,09	Uganda	0,06

Zródło: opracowanie własne na podstawie danych ONZ

Tab. 21. Ekstremalne wartości współczynnika dynamiki indeksu starzenia się w latach 1950- 2015 r. wg państw i terytoriów

max starzenie				max odmładzanie			
Japonia	2,3	Finlandia	1,31	Jemen	-0,04	W. Ziel . Przylądka	-0,08
Hong Kong	1,83	Tajwan	1,29	Burundi	-0,05	Tadżykistan	-0,09
Włochy	1,59	Martynika	1,28	Uganda	-0,05	Czad	-0,10
Portugalia	1,57	Węgry	1,26	Kamerun	-0,05	Rep. Srod. Afryki	-0,11
Malta	1,54	Polska	1,25	Togo	-0,05	Gwinea	-0,11
Bulgaria	1,51	Bośnia i Herceg.	1,25	Str. Palestyny	-0,05	Gwinea Równik.	-0,15
Grecja	1,49	Rumunia	1,22	Św. Tomasza i Ks.	-0,06	Benin	-0,21
Niemcy	1,45	Korea Pd.	1,21	Uzbekistan	-0,06	Kirgizja	-0,21
Chorwacja	1,38	Litwa	1,20	Kenia	-0,07	Gabon	-0,24
Słowenia	1,32	Hiszpania	1,20	Turkmenia	-0,07	Majotte	-0,28

Zródło: opracowanie własne na podstawie danych ONZ

A zatem o ile na początku analizowanego okresu najwyższymi średnimi współczynnikami śmiertelności (powyżej 30‰), charakteryzowały się głównie kraje afrykańskie, oraz niektóre Azji i Oceanii (tab. 22), to w pierwszej połowie drugiej dekady XXI w. mimo dwukrotnego spadku tego współczynnika, w grupie państw o najwyższym poziomie zgonów ogółem znalazły się też kraje europejskie (tab. 23).

Tab. 22. Ekstremalne wartości średniego współczynnika poziom zgonów ogółem w latach 1950-55 wg państw i terytoriów (w ‰)

Max				Min			
Mali	39,2	Burkina Faso	31,9	Szwecja	9,7	Aruba	8,9
Sudan Pd.	37,5	Bhutan	31,3	USA	9,6	Portoryko	8,8
Afganistan	36,9	Rep. Środ. Afryki	30,7	Grecja	9,5	Paragwaj	8,8
Jemen	36,7	Libia	30,6	Australia	9,3	Bahama	8,7
Wyb. Kości Slon	34,8	Gwinea Równik.	30,2	Guam	9,3	Norwegia	8,6
Sierra Leone	34,8	Liberia	30,2	Malta	9,3	Kanada	8,5
Benin	34,5	Togo	30,0	Japonia	9,1	Cypr	8,4
Gambia	34,0	Etiopia	29,9	Nowa Zelandia	9,1	Hong Kong	7,6
Timor Wsch.	33,6	Somalia	29,8	Singapur	9,0	Holandia	7,5
Papua N Gwinea	33,6	Nigeria	29,8	Argentyna	9,0	Islandia	7,4
Gwinea	33,2	Erytrea	29,7	Dania	9,0	Izrael	6,3

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ONZ

Tab. 23. Ekstremalne wartości średniego współczynnika zgonów ogółem w latach 2010-15 wg państw i terytoriów

(w ‰)Max				Min			
Lesotho	17,5	Rosja	13,4	Malezja	4,7	Palestyna	3,5
Ukraina	15,2	Gruzja	13,2	Kostaryka	4,7	Arabia Saudyjska	3,4
Rep. Środ. Afryki	15,1	Białoruś	13,2	Belize	4,6	Maldiw	3,3
Bulgaria	14,9	Serbia	13,0	W. Salomona	4,6	Gujana Franc.	2,9
Lotwa	13,8	Węgry	12,7	Honduras	4,5	Oman	2,7
Sierra Leone	13,7	Rumunia	12,4	Singapur	4,2	Majotte	2,5
Eswatini (Suazi)	13,6	Somalia	12,2	Liban	4,0	Kuwejt	2,4
Czad	13,5	Chorwacja	12,2	Brunei	4,0	Bahrajn	2,3
Nigeria	13,5	Estonia	11,7	Jordania	3,8	ZEA	1,4
Litwa	13,5	Mozambik	11,6	Makau	3,6	Katar	1,1

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ONZ

Najniższym natomiast współczynnikiem zgonów w pierwszej połowie lat 50. XX w. charakteryzowały się Hong Kong, Holandia, Islandia i Izrael, zaś pół wieku później głównie kraje arabskie, w których zanotowano nawet blisko trzykrotny spadek w porównaniu ze średnimi miernikami z początku analizowanego okresu. Niemniej jednak należy zaznaczyć, że porównując dane z tych dwóch przekrojów czasu, spadek zgonów zaznaczył się w większości badanych jednostek, natomiast wzrostem charakteryzowało się jedynie tylko kilka państw europejskich (tab. 24).

Tab. 24 Ekstremalne wartości zmian średniego współczynnika zgonów ogółem w latach 1950/55 – 2010/15 wg państw i terytoriów (w pkt. ‰)

Max spadek					Wzrost		
Jemen	30,7	Benin	24,8	Iran	22,0	Włochy	0,2
Afganistan	29,4	Majotte	24,4	Erytrea	21,5	Białoruś	0,3
Mali	27,6	Maldiw	24,4	Nepal	21,5	Dania	0,5
Timor Wsch.	27,2	Wyb. Kości Slon	23,2	Liberia	21,2	Japonia	0,7
Sudan Pd.	26,2	Gwinea	22,9	Sierra Leone	21,1	Grecja	0,7
Oman	25,6	Sahara Zach.	22,8	Malawi	20,9	Holandia	0,8
Libia	25,5	Senegal	22,7	Madagaskar	20,8	Litwa	0,9
Papua N Gwinea	25,5	Irak	22,5	Togo	20,7	Węgry	1,4
Gambia	25,3	Etiopia	22,3	ZEA	20,5	Łotwa	1,5
Bhutan	25,0	Burkina Faso	22,3	Boliwia	20,4	Rumunia	1,7

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ONZ

Jak już wspomniano istotnym czynnikiem śmiertelności ogółem był relatywnie wysoki, ale jednocześnie zmniejszający się poziom zgonów niemowląt, przede wszystkim w krajach Afryki i Azji. W przypadku państw o najniższych parametrach dominowały w obu przekrojach głównie kraje europejskie (tab. 25-26).

Tab. 25. Ekstremalne wartości średniego współczynnika zgonów niemowląt w latach 1950-55 wg państw i terytoriów (w ‰)

Max				Min			
Jemen	288	Sierra Leone	237	Francja	44	Szwajcaria	29
Afganistan	276	Tunezja	232	Luksemburg	44	Dania	28
Maldiw	268	Burkina Faso	228	Czechy	42	Wlk. Brytania	28
Timor Wsch.	264	Irak	225	Irlandia	41	Nowa Zelandia	27
Libia	254	Nepal	224	Izrael	39	Australia	24
Pakistan	250	Haiti	221	Kanada	38	Słowenia	23
Egipt	249	Iran	220	Bahama	37	Holandia	23
Sudan Pd.	248	Sahara Zach.	217	Finlandia	33	Islandia	22
Bhutan	246	Turcja	217	W. Normandzkie	32	Norwegia	22
Mali	242	Myanmar	213	USA	30	Szwecja	19

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ONZ

Tab. 26. Ekstremalne wartości średniego współczynnika zgonów niemowląt w latach 2010-15 wg państw i terytoriów (w ‰)

Max				Min			
Sierra Leone	97	Benin	68	Estonia	3	Luksemburg	3
Rep. Środ. Afryki	90	Gwinea - Bissau	68	Irlandia	3	Holandia	3
Czad	84	Pakistan	68	Grecja	3	Hong Kong	2
Somalia	79	Wyb. Kości Slon	67	Włochy	3	Japonia	2
Angola	78	Sudan Pd.	66	Portugalia	3	Singapur	2
Mali	78	Gwinea	66	Hiszpania	3	Finlandia	2
Nigeria	75	Lesotho	65	Austria	3	Islandia	2
Gwinea Równik.	74	Burkina Faso	65	Belgia	3	Norwegia	2
D. R. Kongo	73	Mozambik	63	Francja	3	Szwecja	2
Kamerun	71	Haiti	61	Niemcy	3	Słowenia	2

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ONZ

Biorąc pod uwagę dynamikę zmian w tym zakresie, należy podkreślić, że we wszystkich badanych krajach nastąpił spadek śmiertelności niemowląt przy

czym najwyższy w krajach Afryki i Azji (nawet o ponad 200 pkt. %), natomiast najniższy (o ok. 20 pkt. %) Australii i krajach Europy (tab. 27).

Tab. 27. Ekstremalne wartości spadku średniego współczynnika zgonów niemowląt w latach 1950/55 – 2010/15 wg państw i terytoriów (w pkt. %)

Max				Min			
Malediwy	259	Oman	201	Luksemburg	41	Dania	24
Jemen	245	Irak	197	Gujana	40	Wlk. Brytania	24
Libia	241	Arabia Saudyjska	193	Czechy	39	USA	24
Egipt	230	Nepal	190	Irlandia	38	Nowa Zelandia	23
Timor Wsch.	219	Sahara Zach.	183	Izrael	36	Slowenia	21
Tunezja	217	Sudan Pd.	182	Kanada	33	Australia	20
Afganistan	216	Pakistan	182	Finlandia	31	Islandia	20
Bhutan	216	Bośnia i Herc.	182	Bahama	29	Norwegia	20
Turcja	205	Bangladesz	178	W. Normandzkie	25	Holandia	20
Iran	205	ZEA	174	Szwajcaria	25	Szwecja	17

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ONZ

Jeżeli chodzi o **bilans migracyjny** ludności, uzależniony on był głównie od sytuacji politycznej i ekonomicznej na danym obszarze, stąd w badanych przekrojach czasu dynamika wartości salda migracji była zmienna a średnie wartości ekstremalne odnosiły się do państw o zróżnicowanych uwarunkowaniach (tab. 28-29).

Tab. 28. Ekstremalne wartości średniego współczynnika salda migracji w latach 1950-55 wg państw i terytoriów (w ‰)

Max dodatni				Max ujemny			
Sahara Zach.	64,2	Kanada	7,6	Portugalia	-7,2	Seszele	-12,6
Jordania	42,3	Moldawia	7,3	Algieria	-7,7	Guam	-12,6
Katar	37,4	Wenezuela	7,2	Aruba	-7,7	Palestyna	-14,3
Izrael	32,1	Tadżykistan	7,0	Belize	-7,9	St Vincent i Gr.	-14,9
Majotte	30,7	Armenia	6,8	Białoruś	-10,0	Grenada	-15,5
Brunei	24,1	Estonia	6,5	Paragwaj	-10,1	Malta	-18,7
Kazachstan	14,0	Nowa Zelandia	6,2	Nowa Kaledonia	-10,4	St. Lucia	-20,6
Hong Kong	13,4	W. Salomona	5,9	KRL-D	-11,0	Portoryko	-30,4
Singapur	11,3	Bhutan	5,3	Samoa	-11,3	W. Św. Tomasza	-30,8
Australia	9,1	Uzbekistan	5,1	Irlandia	-11,8	Makau	-33,6

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ONZ

Tab. 29. Ekstremalne wartości średniego współczynnika salda migracji w latach 2010-15 wg państw i terytoriów (w ‰)

Max dodatni				Max ujemny			
Katar	54,7	Arabia Saudyj.	11,7	Gwadelupa	-7,9	Martynika	-11,7
Oman	48,5	Gabon	11,2	Łotwa	-8,1	Fidżi	-12,0
Liban	41,5	Szwajcaria	9,9	W. Dziew. US	-8,5	Samoa	-12,8
Kuwejt	34,0	Curaçao	8,8	W. Św. Tomasza	-8,8	Portoryko	-13,9
Malediwy	28,4	Norwegia	8,8	Gujana	-9,2	Bośnia i Herc.	-14,5
Jordania	25,6	Australia	8,6	Zimbabwe	-9,4	Erytrea	-15,1
Luksemburg	18,1	Irak	8,0	Albania	-9,4	Nepal	-15,1
Gwinea Równik.	17,0	Malta	7,3	Libia	-9,5	Rep. Środ. Afryki	-17,8
Makau	14,9	Kanada	7,1	Guam	-9,5	Tonga	-25,4
Singapur	11,8	Bahrajn	6,4	Litwa	-9,7	Syria	-54,7

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ONZ

Jak zatem w najbliższej przyszłości kształtować się będą parametry ruchu ludności, a co za tym idzie zaludnienie pod koniec lat 20. XXI w. Wg danych prognostycznych ONZ nastąpi powszechny spadek przyrostu naturalnego w wyniku obniżania się poziomu urodzeń przy zwiększającej się śmiertelności. Na taki stan rzeczy będzie miał wpływ kształtujący się poziom śmiertelności niemowląt, którego spadek będzie najbardziej znaczący ze wszystkich kontynentów. W przypadku bilansu migracyjnego prognozy wskazują, że tylko Europa odnotuje tendencję spadkową wielkości tego współczynnika (tab. 30).

Tab. 30. Dynamika średnich współczynników ruchu ludności w latach 2010/15 - 2025/30 (pkt. ‰)

Obszar / współczynnik	przyrost naturalny	urodzenia	zgony ogółem	zgony niemowląt	saldo migracji
Afryka	-3,9	-6,0	-2,1	-19	0,5
Ameryka Pn. (bez Meksyku)	-1,9	-0,7	1,2	-1	0,3
Ameryka Łac. i Karaiby	-4,5	-3,6	0,9	-5	0,7
Azja	-4,2	-3,4	0,8	-11	0
Europa	-2,3	-1,6	0,7	-2	-0,8
Oceania	-2,5	-2,3	0,2	-6	1,9
Świat	-3,1	-2,9	0,2	-11	-

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ONZ

Tak więc ostatecznie latach 2025-30 nadal zdecydowanie najwyższym średnim przyrostem naturalnym dzięki relatywnie najwyższym urodzeniom charakteryzować się będą kraje Afryki, przy stosunkowo nie najwyższej śmiertelności ogółem, jednak nadal zdecydowanie największej umieralności niemowląt. Na drugim biegunie natomiast w 2 połowie trzeciej dekady XXI w. znajdzie się Europa charakteryzująca się ubytkiem naturalnym ludności wskutek najniższego poziomu urodzeń i najwyższej śmiertelności ogółem. W przypadku salda migracji dodatnim bilansem w tym okresie charakteryzować się będą tylko Ameryka Pn. i Oceania oraz w mniejszym stopniu Europa (tab. 31).

Tab. 31. Średni poziom współczynników ruchu ludności w latach 2025/30 (w ‰)

Obszar / współczynnik	przyrost naturalny	urodzenia	zgony ogółem	zgony niemowląt	saldo migracji
Afryka	22,7	29,9	7,2	37	-0.3
Ameryka Pn. (bez Meksyku)	2,4	11,7	9,3	5	3.2
Ameryka Łac. i Karaiby	7,2	14,1	6,9	12	-0.2
Azja	6,5	14,2	7,7	19	-0.3
Europa	-2,3	9,3	11,6	3	1.1
Oceania	8	15,1	7,1	14	3.1
Świat	8,7	16,6	7,9	23	-

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ONZ

Zatem na jakim poziomie będą się kształtować parametry ruchu ludności pod koniec lat 20. XXI w. w skali poszczególnych państw i terytoriów niesamodzielnych dla których w ONZ opracowano prognozy wg danych z

2019 r. Biorąc po uwagę generalnie średni przyrost naturalny w latach 2025-30, najwyższymi parametrami w tym względzie charakteryzować się będą przede wszystkim nadal kraje Afryki, natomiast większość państw Europy odnotuje najniższe, a nawet ujemne, parametry tego współczynnika (tab. 32).

Tab. 32. Prognozowane ekstremalne wartości średniego współczynnika przyrostu naturalnego ludności w latach 2025-30 wg państw i terytoriów (w ‰)

Max				Min			
Mali	31,4	Oman	25,6	Polska	-0,3	Węgry	-2,2
Afganistan	31,4	Burkina Faso	25,4	Czechy	-0,4	Rosja	-2,3
Jemen	30,9	Libia	25,1	Malta	-0,5	Grecja	-2,3
Sudan Pd.	28,2	Sierra Leone	24,8	Niemcy	-0,7	Holandia	-2,3
Timor Wsch.	28,0	Bhutan	24,8	Słowacja	-0,9	Litwa	-2,4
Gambia	27,5	Malediwy	24,7	Finlandia	-0,9	Rumunia	-3,0
Benin	26,9	Etiopia	24,4	Dania	-1,5	Łotwa	-3,1
Papua N Gwinea	26,4	Senegal	24,4	Włochy	-1,5	Japonia	-3,5
Gwinea	26,2	Malawi	24,1	Aruba	-1,7	Ukraina	-3,6
Wyb. Kości Slon.	26,0	Majotte	24,1	Portoryko	-2,1	Bulgaria	-5,8

Zródło: opracowanie własne na podstawie danych ONZ

Oczywiście głównym stymulatorem w tym przypadku będą składowe ruchu naturalnego. Jeżeli chodzi o poziom urodzeń zdecydowanie współczynniki te będą się biegunowo różniły między krajami Afryki i Europy (tab.33). W przypadku zgonów ogółem z kolei najwyższymi parametrami charakteryzować się będą kraje o starszej populacji głównie Europy, natomiast najniższymi młode demograficznie przede wszystkim Bliskiego Wschodu (tab. 34). Z kolei współczynniki zgonów niemowląt (tab. 35) będą relatywnie nawiązywały do poziomu rozwoju ekonomicznego danego kraju, natomiast poziom i bilans salda migracji będzie wiązał się uwarunkowaniami polityczno-gospodarczymi krajów (tab. 36).

Tab. 33. Prognozowane ekstremalne wartości średniego współczynnika urodzeń w latach 2025-30 wg państw i terytoriów (w ‰)

Max				Min			
Niger	42,2	Tanzania	33,7	Serbia	8,7	Chorwacja	8,0
Somalia	39,4	Gambia	33,7	Makau	8,6	Singapur	7,8
Mali	37,5	Zambia	33,4	Bulgaria	8,5	Portugalia	7,7
Czad	37,4	Rep. Środ. Afryki	33,2	Moldawia	8,5	Hiszpania	7,5
Angola	37,3	Benin	32,9	Finlandia	8,5	Portoryko	7,3
D. R. Kongo	36,6	Wyb. Kości Slon	32,7	Polska	8,4	Bośnia i Herc.	7,2
Nigeria	34,3	Gwinea	32,5	Tajwan	8,3	Włochy	7,0
Burkina Faso	34,0	Uganda	32,2	Słowenia	8,3	Japonia	6,9
Mozambik	33,9	Sudan Pd.	31,5	Ukraina	8,2	Korea Pd.	6,6
Burundi	33,7	Kamerun	31,5	Katar	8,1	Grecja	6,6

Zródło: opracowanie własne na podstawie danych ONZ

Tab. 34. Prognozowane ekstremalne wartości średniego współczynnika zgonów ogółem w latach 2025-30 wg państw i terytoriów (w ‰)

Max				Min			
Bulgaria	16,0	Białoruś	12,7	Vanuatu	4,8	Arabia Saudyj.	4,2
Lotwa	15,4	Lesotho	12,6	Rwanda	4,7	Syria	3,7
Ukraina	15,3	Japonia	12,6	Irak	4,7	Palestyna	3,5
Litwa	15,0	Moldawia	12,6	Gwatemala	4,7	Gujana Franc.	3,3
Rumunia	13,7	Estonia	12,5	Tadżykistan	4,6	Bahrajn	3,0
Serbia	13,6	Bośnia i Herc.	12,5	Honduras	4,6	Malediwy	3,0
Węgry	13,5	Grecja	11,8	W. Św. Tomasza	4,5	Majotte	2,8
Chorwacja	13,4	Niemcy	11,8	W. Salomona	4,3	Oman	2,7
Rosja	13,3	Portugalia	11,7	Jordania	4,2	ZEA	2,3
Gruzja	12,7	Czechy	11,4	Kuwejt	4,2	Katar	1,9

Zródło: opracowanie własne na podstawie danych ONZ

Tab. 35. Prognozowane ekstremalne wartości średniego współczynnika zgonów niemowląt w latach 2025-30 wg państw i terytoriów (w ‰)

Max				Min			
Jemen	288	Sierra Leone	237	Francja	44	Szwajcaria	29
Afganistan	276	Tunezja	232	Luksemburg	44	Dania	28
Malediwy	268	Burkina Faso	228	Czechy	42	Wlk. Brytania	28
Timor Wsch.	264	Irak	225	Irlandia	41	Nowa Zelandia	27
Libia	254	Nepal	224	Izrael	39	Australia	24
Pakistan	250	Haiti	221	Kanada	38	Słowenia	23
Egipt	249	Iran	220	Bahama	37	Holandia	23
Sudan Pd.	248	Sahara Zach.	217	Finlandia	33	Islandia	22
Bhutan	246	Turcja	217	W. Normandzkie	32	Norwegia	22
Mali	242	Myanmar	213	USA	30	Szwecja	19

Zródło: opracowanie własne na podstawie danych ONZ

Tab. 36. Prognozowane ekstremalne wartości średniego współczynnika salda migracji w latach 2025-30 wg państw i terytoriów (w ‰)

Max dodatni				Max ujemny			
Syria	14,6	Hong Kong	4,6	Litwa	-2,4	Albania	-3,9
Sahara Zach.	7,9	W. Normandzkie	4,6	Erytrea	-2,5	Salwador	-4,2
Makau	7,0	Singapur	4,4	Eswatini (Suazi)	-2,5	W. Dziew. US	-4,4
Bahrajn	6,7	Szwajcaria	4,4	Gruzja	-2,6	Fed. S. Mikron.	-4,8
Katar	6,5	Wenezuela	4,1	Guam	-2,8	Gujana	-4,9
Kanada	6,0	Cypr	4,0	Kiribati	-3,0	Samoa	-7,1
Luksemburg	5,9	Portoryko	3,4	Timor Wsch.	-3,3	Tonga	-7,1
Gwinea Równik.	5,1	Gujana Franc.	3,4	Jamajka	-3,7	Malediwy	-8,7
Australia	5,1	Kuwejt	3,0	Sri Lanka	-3,8	Jordania	-9,1
Norwegia	4,9	Curaçao	3,0	W. Św. Tomasza	-3,9	Liban	-15,7

Zródło: opracowanie własne na podstawie danych ONZ

Tab. 37. Prognozowana liczba ludności w 2030 r. wg państw i terytoriów (w tys. osób)

Giganty		Syria	26677	Liban	6195	Vanuatu	383
Indie	1503642	Korea RL-D	26651	Dania	6002	Gujana Franc.	378
Chiny	1464340	Malawi	24849	Mauretania	5967	Martynika	368
Bardzo duże		Zambia	24326	Rep. Srod. Afryki	5942	Islandia	360
USA	349642	Tajwan	24011	Oman	5936	Majotte	343
Indonezja	299198	Sri Lanka	22023	Norwegia	5876	Nowa Kaledonia	311
Nigeria	262977	Czad	21690	Finlandia	5581	Polinezja Franc.	297
Pakistan	262959	Senegal	21551	Kostaryka	5468	Barbados	289
Brazylia	223852	Gwatemala	21213	Słowacja	5403	W. Sw. Tomasza i Ks.	268
Bangladesz	178994	Somalia	21191	Irlandia	5248	Samoa	220
Etiopia	144944	Kazachstan	20639	Nowa Zelandia	5173	St. Lucia	189
Rosja	143348	Średnie		Panama	4928	W. Normandzkie	185
Meksyk	140876			Kuwejt	4747	Guam	181
Filipiny	123698	Ekwador	19819	Erytrea	4240	Curacao	171
Egipt	120832	Chile	19458	Moldawia	3886	Kiribati	139
Japonia	120758	Kambodża	18781	Chorwacja	3877	Fed. S. Mikronezji	127
D. R. Kongo	120047	Rumunia	18306	Gruzja	3853	Grenada	116
Wietnam	104164	Zimbabwe	17596	Mongolia	3716	Tonga	116
Duże		Holandia	17450	Urugwaj	3569	St.Vincent i Grensd.	113
		Gwinea	17021	Katar	3327	Aruba	110
Iran	92664	Rwanda	16234	Gambia	3171	Antigua i Barbuda	105
Turcja	89158	Burundi	15773	Bośnia i Hercegow.	3127	Seszele	103
Niemcy	83136	Benin	15672	Jamajka	3048	W. Dziewicze (US)	101
Tanzania	79163	Sudan Pd.	13839	Namibia	3011	Bardzo małe	
Wlk. Brytania	70485	Boliwia	13240	Armenia	2967		
Tajlandia	70346	Tunezja	12756	Portoryko	2905	W. Man	88
Francja	66696	Haiti	12733	Albania	2787	Andora	78
Kenia	66450	Belgia	11904	Botswana	2774	Kajmany	73
RPA	65956	Dominikana	11770	Gabon	2744	Dominika	73
Uganda	59438	Tadżykistan	11557	Litwa	2485	W. Marshalla	65
Włochy	59031	Honduras	11449	Gwinea – Bissau	2461	Mariany Pn.	61
Myanmar	58478	Kuba	11142	Lesoto	2325	Bermudy	60
Sudan	55254	Czechy	10745	Słowenia	2056	Grenlandia	57
Columbia	53417	Azerbejdżan	10740	Macedonia	2051	St.Kitts i Nevis	56
Korea Pd.	51152	Papua N. Gw.	10709	Bahrajn	2013	Samoa (USA)	55
Algieria	50361	ZEA	10661	Gwinea Równik.	1874	W. Owcze	51
Irak	50194	Jordania	10655	Lotwa	1720	St. Maarten (Hol.)	48
Argentyna	49056	Szwecja	10630	Timor Wsch.	1574	Turks i Caicos	44
Afganistan	48094	Togo	10422	Trinidad i Tobago	1413	St. Martin (Franc.)	43
Hiszpania	46230	Izrael	9980	Eswatini (Suazi)	1298	Monako	42
Angola	44835	Grecja	9917	Estonia	1280	Liechtenstein	39
Mozambik	41185	Portugalia	9913	Cypr	1275	Gibraltar	34
Maroko	40887	Sierra Leone	9649	Mauritius	1274	San Marino	34
Ukraina	40882	Węgry	9338	Dżibuti	1117	W. Dziewicze (GB)	32
Kanada	40834	Białoruś	9265	Komory	1063	Bonaire i in.	28
Arabia Saud.	39322	Szwajcaria	9185	Małe		Palau	18
Ghana	37833	Austria	9176				W. Cooka
Uzbekistan	37418	Serbia	8250	Fidzi	966	Anguilla	16
Polska	36945	Laos	8226	Reunion	955	Tuvalu	13
Jemen	36407	Hong Kong	8019	W. Salomona	865	Nauru	11
Malezja	36095	Paragwaj	7950	Bhutan	843	St. Barthélemy	10
Peru	36031	Libia	7606	Gujana	822	Wallis i Futuna	10
Madagaskar	35622	Kirgizja	7446	Sahara Zach.	737	Mini państwa	
Niger	34846	Nikaragua	7392	Makau	732		
Kamerun	33766	Kongo	7020	Luksemburg	690	W. Sw. Heleny	6
Wyb. K. Słoniowej	33713	Turkmenia	6782	Surinam	632	St. Pierre i Miquelon	6
Wenezuela	33626	Salwador	6779	Czarnogóra	624	Montserrat	5
Nepal	33390	Bulgaria	6417	W. Ziel. Przylądka	610	Falklandy	3
Australia	28177	Liberia	6372	Malediwy	519	Niue	2
Burkina Faso	27404	Palestyna	6342	Bahama	427	Tokelau	1
Mali	26957	Singapur	6262	Gwadelupa	400	Watykan	1

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ONZ

Tab. 38. Prognozowane ekstremalne wartości zmian w zaludnieniu w latach 2018-2030 wg państw i terytoriów (w tys. osób)

Max wzrost				Spadek			
Indie	151000	Sudan	13452	Wallis i Futuna	-2	Łotwa	-208
Nigeria	67102	Niger	12403	Bermudy	-3	Chorwacja	-279
Pakistan	50731	Irak	11760	W. Dziewicze (US)	-4	Litwa	-316
Chiny	36692	Mozambik	11689	Czarnogóra	-4	Portugalia	-343
D. R. Kongo	35979	Afganistan	10922	Martynika	-8	Węgry	-370
Etiopia	35720	Iran	10864	Korea Pd.	-20	Hiszpania	-463
Indonezja	31527	Syria	9732	Słowenia	-22	Serbia	-553
Tanzania	22850	Madagaskar	9360	Macedonia	-32	Grecja	-605
USA	22546	Wyb. K. Słoniowej	8644	Estonia	-43	Bulgaria	-635
Egipt	22408	Wietnam	8618	Słowacja	-50	Liban	-664
Bangladesz	17617	Kamerun	8550	Albania	-96	Polska	-977
Filipiny	17047	RPA	8163	Portoryko	-135	Rumunia	-1200
Uganda	16709	Algieria	8133	Gruzja	-150	Włochy	-1596
Kenia	15057	Ghana	8066	Moldawia	-166	Rosja	-2386
Meksyk	14685	Jemen	7908	Białoruś	-188	Ukraina	-3364
Brazylia	14383	Mali	7879	Kuba	-196	Japonia	-6444
Angola	14025	Burkina Faso	7653	Bośnia i Hercegowina	-197		

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ONZ

Jeżeli nie zajdą niespodziewane okoliczności w postaci kataklizmów w przyrodzie, wojen, czy pandemii chorobowych „ekonomicznych” lub zmian układów politycznych, prognozowane parametry ruchu ludności sprawiają, że w 2030 r. zaludnienia świata osiągnie poziom 8548 mln osób przy jednocześnie bardzo dużym zróżnicowaniu wszystkich zamieszkałych 235 państw i terytoriów, co rzutować będzie na koncentracje ludności i inne parametry demograficzne oraz społeczne. Dlatego jednostki polityczno – administracyjne świata ze względu na prognozowany stan zaludnienia umownie można ująć w 7 grup (tab. 38) w kategoriach: **giganty** - (2 kraje - pow. 500 mln ludności), **bardzo duże** (14; 100-500 mln), **duże** (47: 20-100 mln), **średnie** (74; 1-20 mln), **małe** (64; 100 tys. – 1 mln), **bardzo małe** (27; 0-100 tys.), **mini państwa** (7; poniżej 10 tys.)

Na ile te stosunkowo krótkoterminowe prognozy w poszczególnych regionach świata się sprawdzą w dużym stopniu zależeć będzie pośrednio od rozwoju gospodarczego państw, poziomu życia, postępu medycyny i warunków sanitarnych, modelu rodziny czy możliwości zasiedlenia lokalnie słabo zaludnionej ekumeny. Z dostępnych danych ONZ wynika, że obszary Europy będą wyludniały się najszybciej na świecie, choć globalna populacja będzie się zwiększać i w 2030 r. to do grupy najludniejszych krajów należeć będą: Indie, Chiny, Stany Zjednoczone, Indonezję, Nigerią, Pakistan, Brazylią, Bangladesz, Etiopia, Rosja, Meksyk, Filipiny, Egipt, Japonia, D.R. Kongo oraz Wietnam i to obok Tanzanii, Ugandy, Kenii, Angoli a, z wyjątkiem Japonii i Rosji, przewiduje się największy wzrost liczby ludności (tab. 38). Największy natomiast spadek

zaludnienia odnotują do 2030 r. właśnie Japonia i Rosja oraz Ukraina, Włochy, Rumunia i Polska.